

TIETEELLISEN KIRJOITTAMISEN OHJEET

©Lapin yliopisto
Sosiaalityön laitos

1 JOHDANTO	3
2 TIETEELLINEN KIRJOITELMA	4
3 TUTKIMUSPROSESSIN ERI VAIHEET.....	5
3.1 Aiheen valinta ja rajaaminen	5
3.2 Tiedonhaku	7
4 KIRJALLISUUDEN KÄYTTÖ.....	8
5 TYÖN RAKENNE JA SISÄLTÖ.....	9
5.1 Nimiölehti	9
5.2 Tiivistelmä	9
5.3 Esipuhe eli alkusanat.....	10
5.4 Sisällysluettelo.....	12
5.5 Johdanto	12
5.6 Käsittelyosa.....	13
5.7 Päättäjä/ pohdinta	17
6 TYYLI JA KIELIASU	17
6.1 Taulukot ja kuviot.....	19
6.2 Viitteet.....	20
6.4 Lähdeluettelo	23
6.5 Liitteet	24

1 JOHDANTO

Kirjoittaminen on prosessi, joka etenee usein monenlaisten vaiheiden kautta: välillä takkuisesti ja taas välillä kuin itsestään. On hyvä muistaa, että kerralla ei koskaan synny valmista tekstiä. Kirjoittamisprosessi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: suunnittelu-, luonnostelu- ja viimeistelyvaiheeseen. Tärkeää on, että tekstiä syntyy vähitellen paperille vaikka vain muutama rivi kerrallaan. Kerran kirjoitettuun tekstiin on aina helpompi palata uudelleen: tehdä lisäyksiä ja tarkennuksia, ottaa pois jotain epäoleellista, ja kirjoittamisen avulla on hyvä kirkastaa omaa ajatteluakin. Omien ajatusten ja pohdintojen näkyväksi tekeminen erilaisissa kirjallisissa töissä on tärkeää. Siihen oppii vähitellen mitä enemmän kirjoittaa, sitä rohkeammin uskaltaa esittää myös omia ajatuksiaan ja pohdintojaan. Oma tietopohja kasvaa vähitellen lukemisen, opintojen ja myös kokemuksen kautta, mitkä tukevat oman ajattelun kehittymistä.

Nämä ohjeet on laadittu tueksi opiskelijoille, jotka tekevät erilaisia kirjallisia töitä Lapin yliopiston sosiaalityön laitokselle. Ohjeet ovat epäviralliset ja niitä käytetään laitoksella tehtävissä kirjallisissa töissä. Kun teet seminaaritöitä tai pro gradu-tutkielmaa muihin oppiaineisiin, ota selvää kyseisen oppiaineen kirjoittamisohjeista. Ns. muotoseikat vaihtelevat tieteenaloittain, laitoksittain, tiedekunnittain ja myös yliopistoittain. Käytä tarvittaessa kirjoittamista käsitteleviä virallisia julkaisuja. *Tätä ohjetta ei saa käyttää lähteenä!*

Ohjeiden laatimiseksi on käytetty seuraavia teoksia:

- Alasuutari, Pertti 1994: Laadullinen tutkimus. Vastapaino. Tampere.
 Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2001: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Jyväskylä.
 Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997: Tutki ja kirjoita. Kirjayhtymä Oy. Helsinki.
 Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2001: Tutki ja kirjoita. Tammi. Vantaa.
 Layder, Derek 1993: New Strategies in Social Research. An Introduction and Guide. Polity Press. Padstow.
 Silverman, David 1993: Interpreting Qualitative Data Methods for Analysing Talk, Text and Interaction. Sage. London.

2 TIETEELLINEN KIRJOITELMA

- voi olla tutkimusseloste, essee, työseloste, raportti, seminaariesitelmä, pro gradu -tutkielma tai muu jatko-opinnäytetyö

- usein työt noudattavat seuraavaa perusrakennetta (ei esseet):

Perusrakenne

1) ALKUOSA	nimiölehti, tiivistelmä, sisällysluettelo (esipuhe, lyhenteiden ja merkkien selitykset, taulukko- ja kuvioluettelot)
2) RUNKO-OSA	(varsinainen teksti)
johdanto, ongelman käsittelyosa, tulokset, tulosten tarkastelu, lähdeluettelo
3) LOPPUOSA	liitteet (asia- tai henkilöhakemisto)

Kirjoitus jaetaan sisällön mukaan otsikoituihin pää- ja alalukuihin.

Perusrakenne näyttää yleensä tältä (suuntaa antava):

1. Nimiölehti (ei seminaaritöissä)
2. Tiivistelmä (ei seminaaritöissä)
3. Esipuhe (ei seminaaritöissä eikä yleensä pro gradu -töissä)
4. Sisällysluettelo
5. Johdanto
6. Aiemman tutkimuksen esittely / Teoreettinen tausta
7. Tutkimuksen pääkysymys, ongelmat ja hypoteesit
8. Tutkimusmenetelmä
9. Tulokset
10. Tarkastelu
11. Lähdeluettelo
12. Liitteet

Kirjoituksen ulkoasu

- marginaalit :
 - vasen 3 cm, oikea 3 cm, ylä 2 cm, ala 2,5 cm (WP)
 - ylä 2, ala 2, vasen 3, oikea 3, etäisyys reunasta ylä- ja alareunasta 1 cm, alareunasta 1 cm (Word)
- molempien reunojen tasaus
- teksti ja otsikot alkavat vasemmasta reunasta, ei sisennystä
- tavutus
- sivunumero ylös, keskelle paperia
- fontti esimerkiksi Times New Roman 13 tai vastaava
- riviväli tekstissä 1,5

- lainauksissa, sisällyks- ja lähdeluettelossa sekä alaviitteissä 1
- tyhjä rivi kappaleiden väliin

3 TUTKIMUSPROSESSIN ERI VAIHEET

3.1 Aiheen valinta ja rajaaminen

- tieteellisen kirjoitelman aihe valitaan oman kiinnostuksen mukaan
- keskeistä on relevantin näkökulman löytäminen valittuun aihepiiriin

Tieteellisen kirjoitelman aiheen etsimisen voi aloittaa kahdella tavalla:

1. lähdetään tutusta aihepiiristä ja etsitään täsmällinen aihe sen piiristä
2. valitaan tarkoituksellisesti aivan uusi alue.

Käsitys tutkittavasta ilmiöstä voi muodostua:

1. lukemisen ja koulutuksen pohjalta
2. kokemuksen ja käytännön työn perusteella.

Kun tieteellisen kirjoitelman aiheen ideointi on lähtenyt liikkeelle:

- kartoita mitä tiedät jo aiheesta, joka sinua kiinnostaa (luennot, kurssit, asiantuntijat)
- alustava lukeminen auttaa hahmottamaan aihetta
- kirjaston käyttö (silmäile erilaisia lähteitä, katso uusimmat aikakauskirjat ja uutuushyllyjen lehdet ja kirjat).

Tutkimustyöstä tulee kiinnostavaa, kun se liittyy luontevasti tutkijan jokapäiväiseen elämään ja ajatteluun. Arkitieto ja käytännön työ ovat merkittävien tutkimusideoiden lähteitä.

Hyvän aiheen kriteerit:

1. Kiinnostaako aihe todella minua?
2. Onko aihe sopiva tieteenalalleni? (keskustele ohjaajasi kanssa)
3. Opettaako aiheen tutkiminen minulle jotakin? (työ ei ole rutiinia, tarkoitus on, että jotakin uutta opitaan)
4. Onko aiheella yhteiskunnallista tai tieteensisaistä merkitystä? (jos arvelet, että aiheen tutkiminen tuottaa itsestänselvyyksiä, vaihda aihetta)
5. Onko työlleni tiedossa sopiva ohjaaja?
6. Onko aihe toteutettavissa kohtuullisessa ajassa? (esim. pitkittäistutkimus, jolloin havaintoja kerätään usean vuoden ajan)
7. Onko aiheesta saatavissa tarpeeksi tietoa? (kirjasto)
8. Onko aihe sellainen, että tutkimus on mahdollista toteuttaa, kun otetaan huomioon a) taloudelliset voimavarat (esim. matkakulut haastatteluista tai postikulut kyselylomakkeista) b) tutkimuksen kohteeksi suunnitellut henkilöt (vaikea saada suostumaan esim. haastatteluun tai tavoitettavuus huo-

- no) c) kirjastopalvelut (esim. historiallinen aihe arkistomateriaalin saatavuus)
9. Onko aihe sellainen, että kykyni pääsevät esiin? (onko se liian laaja, liian rajoittava, liian mitätön ideana on, että tekijä voi soveltaa ja osoittaa siihen asti oppimaansa)
 10. Voitko tutkimuksen avulla lisätä tietoa tai ymmärrystä aiheesta? (saatko ilmiöstä esille mitään uutta, jos aihetta on tutkittu aikaisemmin paljon keskustele ohjaajan kanssa.)

Aiheen valinta sosiaalityön näkökulmasta:

- sosiaalityön työmuoto (esim. verkostotyö, ryhmätyö, perhetyö, alueellinen työ, gerontologinen sosiaalityö, case management)
- asiakkaan asema (esim. asiakas subjektina, kansalaislähtöisyys, asiakkaan osallistuminen, kielen merkitys)
- hallinnollinen ilmiö (esim. sosiaali- ja terveystoimi, uudenlaiset palvelukokeilut, kuntien yhdistäminen)

Käytännön yhdistäminen tutkielmaan:

- sosiaalityöhön liittyvien erityiskysymysten välityksellä
- sosiaalityön ongelmanratkaisuprosessin välityksellä
- kehittämishankkeen välityksellä

Aiheen rajaaminen:

- tarkennetaan ajatusta siitä, mitä halutaan tietää tai osoittaa tutkimusaineistolla
- hyvä tutkimus pohjautuu onnistuneeseen aihevalinnan perusteluun ja oikein asetettuihin tutkimuskysymyksiin

Rajaamisesta on kysymys myös silloin, kun perustelemme, millaisin analyytisin/teoreettisin käsittein me aihetta lähestymme ja miten sidomme tutkittavan ilmiön aikaan, paikkaan ja yhteiskunnallisten tapahtumien joukkoon.

Olennaista on, millaisista asioista ollaan kiinnostuneita, mitä puolia tutkimuskohdeesta halutaan selvittää, millaisin rajauksin ja menetelmin päästään kohteeseen kiinni sekä miten ja millaista informaatiota välittäen tulokset esitetään.

Voiko tutkia mitä haluaa?

- informaatioyhteiskunnan vahvistuminen rakenteineen ja tietopankkeineen on pakottanut meitä kysymään, voiko tutkija käyttää kaikkea saamaansa informaatiota ja voiko hän kertoa kaiken, mitä on saanut tietoonsa?
- uusia tilanteita on syntynyt rekisteriaineistojen käytöstä sekä eri tahojen intressien (esim. sosiaaliviranomaiset, työvoimaviranomaiset) välisistä eroista ja toimintalogiikoista.
- tietoyhteiskunnassa tutkija joutuu asettamaan itsensä tiedon tuottamisen ja hyväksikäytön kenttään.
- kyse on **tutkijan eettisestä vastuusta** (ei tutkijan autonomiasta).

- vastuu ei koske vain metodeja, lähteitä ja oikein laskettuja tuloksia, vaan sitä, millaista tietoa tuotetaan ja miten sitä yhteiskunnassa hyödynnetään.

3.2 Tiedonhaku

Tiedonhaun tavoitteena on selvittää:

1. Mitä tutkittavasta aiheesta jo tiedetään?
2. Ne aukkokohtat, joista tietoa puuttuu.

Tiedonhaku sitoo vireillä olevan tutkimustyön tutkimusperinteeseen ja tasoittaa tietä uudelle tiedolle, jota saadaan/tuotetaan tutkimusprosessin kuluessa mm. havainnoimalla, haastattelemalla, kyselylomakkeita tai testeillä.

Tiedonhaun ja ongelmanasettelun välillä vallitsee dialoginen prosessi — tutkimusongelmat tarkentuvat sitä mukaa, kun kirjallisuutta luetaan ja rajattu ongelma taas ohjaa uudelleen tiedonhakua.

Primaarit tiedonlähteet (ensikäden lähteet) sisältävät uutta tietoa tai ennestään tunnetun tiedon uutta tulkintaa. Niissä annetaan täydellinen tai ensikertainen selostus tutkimuksista tai tutkimuksen suorittamisesta (mm. teokset, aikakauslehtiartikkelit, tutkimusraportit, opinnäytetyöt).

Sekundaareilla tiedonlähteillä (toisen käden lähteillä) tarkoitetaan niitä julkaisuja tai tiedostoja, joista löydetään primaarilähteissä oleva tieto (mm. viitetiedostot ja -julkaisut, tiivistelmälehdet, katsausjulkaisut, kirjallisuusluettelot eli bibliografiat, käsi- ja taulukkokirjat, tietosanakirjat ja sanakirjat).

- *Huom!:* tiedot hankitaan ensi käden lähteistä, vain poikkeustapauksissa voidaan hyväksyä toisen käden lähteitä!

Tiedonhaku erilaisten tietokantojen avulla:

- kirjaston tietokannat (esim. Lapin yliopiston kokoelmatietokanta: Hilla, Suomen kirjastoyliopistojen yhteinen tietokanta: Linda,)
- numeeriset tietokannat (esim. altika, astika)
- elektroniset lehdet: Arto, Elsevier, Ebsco
- Internet
- ulkomaiset kirjastot ja tietokannat, joiden kautta löydät alan teoksia ja lehtiä
- opettele käyttämään kirjaston palveluja ja pyydä tarvittaessa apua!

Kansainvälisiä alan aikakauslehtiä:

- Acta Sociologica
- Health & Social Work
- International Social Science Journal
- International Social Work
- Journal of Analytic Social Work
- Journal of Social Policy
- Journal of Social Policy and Administration
- Nordisk Social Arbeid

- Scandinavian Journal of Social Welfare
- Social Service Review
- Social Casework (nykyisin Families in Society)
- Social Work
- The Journal of Gerontological Social Work
- The British Journal of Social Work

Kotimaisia alan aikakauslehtiä:

- Gerontologia
- Janus: sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti
- Sosiaaliturva
- Sosiaalityöntekijä (nyk.Talentia)
- Sosiologia
- Tiede ja Edistys
- Työpoliittinen Aikakauskirja
- Yhteiskuntapolitiikka

4 KIRJALLISUUDEN KÄYTTÖ

Kirjallisuuskatsaus

- hahmotetaan tutkimuksen teoreettinen tausta
 - miten tutkimus sijoittuu alan tutkimuskenttään ja miten se kartuttaa olemassa olevaa tietoa?
 - kirjallisuuden kriittinen, tiivis erittely, seulonta
 - keskity ongelman kannalta olennaiseen kirjallisuuteen.
 - kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on selvittää mistä näkökulmista ja miten asiaa on aikaisemmin tutkittu ja miten suunnitteilla oleva tutkimus liittyy jo olemassa oleviin tutkimuksiin = paikantaa tutkimus tutkimusperinteeseen.
 - kirjallisuuskatsauksessa esitetään tutkimusaiheeseen liittyvät keskeiset näkökulmat, metodiset ratkaisut, tärkeimmät tutkimustulokset.

Kirjallisuuskatsauksen luonnostelu tutkimustyön varhaisessa vaiheessa

- tutustuttaa ilmiöön = *esiymmärrys*
- antaa käsitteet ja näkökulman (joskus teoreettiset lähtökohdat)
- ohjaa menetelmävalintoihin
- luo suuntaviivat ja perusteet ongelmien rajauksille ja niiden yksityiskohdaisemmalle jaottelulle ts. ohjaa tutkimuskysymysten rajaamiseen
- osoittaa, mitä ja milloin taustaoletuksia voidaan laatia
- perehdyttää alustavasti niihin käytännön seikkoihin ja ongelmiin, joita tutkija mahdollisesti kohtaa tutkimusta tehdessään

Tutustuminen kirjallisuuteen

- tutustu kirjan sisällysluetteloon ennen kuin alat tekemään muistiinpanoja

- katso milloin teksti on julkaistu ja kuka sen on kirjoittanut, saat kuvan sen suhteesta muuhun kirjallisuuteen
- lue tiivistelmät, esipuheet, alkusanat, sanastot, asia- ja henkilöhakemistot sekä liitteet, ts. tutustu rakenteeseen ennen sisältöön paneutumista
- käy läpi otsikot ja alaotsikot ennen varsinaisen tekstin lukemista
- muodosta itsellesi käsitys tekstin rakenteesta, jotta voit seurata kirjoittajan ajatuksenjuoksua ja perusteluja
- kiinnitä huomio tekstiyksiköiden alkuihin ja loppuihin, johdantoihin ja johtopäätöksiin sekä tutkimuksen dokumentoinnin luotettavuuteen
- lue hyvien tutkimusten diskussio-osia (tarkastelu), joissa tutkijat yleensä kertovat suositeltavista jatkotutkimusaiheista

Lähdekritiikki

- tutkimuskirjallisuuden selailu osoittaa usein, että tutkittavaa ilmiötä voidaan tarkastella monesta näkökulmasta.
- samakin näkökulma saattaa tuottaa ristiriitaisia tutkimustuloksia erilaisia tutkimusmenetelmiä käytettäessä.
- kaikki lähdemateriaali ei ole välttämättä kelvollista eikä kytkeydy omaan työhön.
- opiskelun alkuvaiheen oppi- ja käsikirjat eivät yleensä kelpaa lähteiksi, sillä niissä esitetty tieto on usein kulkenut monen käden kautta.
- lähteen uskottavuus: voit etsiä julkaisusta kirjoitettuja lausuntoja ja arvosteluja
 - kirjoittajan tunnettavuus ja asiantuntevuus ko. asiasta
 - lähteen ikä

5 TYÖN RAKENNE JA SISÄLTÖ

5.1 Nimiölehti

TYÖN NIMI lihavoituna isoin kirjaimin

Milloin (kevät 2002)

Mikä työ (tieteellisen kirjoittamisen perusteet)

Sosiaalityön koulutusohjelma

Lapin yliopisto

Tekijä

5.2 Tiivistelmä

- pro gradussa aina 1 sivun mittainen
- kertoo suppeasti, mutta tarkasti olennaisen tutkimuksesta, tarkoituksesta, tekotavasta ja tuloksista
- on itsenäisesti ymmärrettävä ja johdonmukaisesti etenevä

- tiivistelmän on vastattava tarkasti tutkimuksen tarkoitusta ja sisältöä
- tiivistelmässä ei saa käyttää vakiintumattomia lyhenteitä ja termejä
- tiivistelmässä ei viitata mihinkään tutkimuksen erilliskohtaan, esim. kuvioon
- kirjoitetaan täydellisinä lauseina, ei sähketyyliä, ei alleviivauksia, ei lihavointeja
- korkeintaan pari, kolme kappalejakoja
- jos edellytetään mahdollisimman lyhyttä tiivistelmää, keskity tutkimuksen tarkoitukseen, menetelmään ja tärkeimpiin tuloksiin.

Tiivistelmässä on

- bibliografiset tiedot tutkimuksesta (sijoitetaan tiivistelmän alkuun)
- tutkimusaihe ja pääongelmat (mitä tutkittiin ja miksi)
- käytetyt menetelmät (miten)
- tärkeimmät tulokset (mitä saatiin)
- johtopäätökset (mitä siitä seuraa)
- mahdollinen arvio tehdystä tutkimuksesta
- tiivistelmän perään merkitään tutkimuksen aihetta kuvaavat keskeiset avainsanat (1—7 avainsanaa) tiedonhakujärjestelmiä varten

5.3 Esipuhe eli alkusanat

(ei seminaaritöissä ja pro gradu -tutkielmissa)

- todetaan, miten tutkimus on saanut alkunsa, tutkimuksen päävaiheet sekä millaiseen aineistoon tutkimus perustuu
- jos tekijöitä on useita, mainitaan mikä on kunkin osuus
- kiitetään työn valmistumista edistäneitä yksilöitä ja yhteisöjä (väitöskirjaa edeltävissä töissä vain erityisestä syystä)
- kirjoitetaan ensimmäisessä persoonassa
- henkilöiden nimet kirjoitetaan kokonaan, tittelit kirjoitetaan lyhentämättöminä.

Otsikointi

- hyvä nimi ja hyvä otsikko herättävät lukijan kiinnostuksen ja kertovat jotain olennaista kirjoituksen tai luvun sisällöstä.
- työn nimen on vastattava työn sisältöä, nimi voi sisältää mahdollisen näkökulman
- nimen on oltava sisällöltään informatiivinen ja muodoltaan kielellisesti iskevä, lyhyt mutta tarkka

- sisällysluettelosta näkee otsikoiden saman- ja eriarvoisuuden eli rinnasteisuuden ja alisteisuuden.

PÄÄNIMI (käyttönimi) + mahdollinen tarkentava nimi (täsmentää päänimeä)

- päänimen tarkoituksena on herättää lukijan huomio, on iskevä, toinen nimi välittää sisältötietoa, on pitempi ja yksityiskohtaisempi, esim. ELÄMÄN VALTTIKORTIT? Nuoren aikuisen elämäntutkimus toimeentulotukea vaativien tilanteiden varjossa (Anneli Pohjola)
- kirjoituksen nimi ja pääotsikot kirjoitetaan suuraakkosin, alaotsikot pienakkosin
- nimessä ei saa olla turhia sanoja eikä väljiä tai mutkikkaita rakenteita
- sanat ”tutkimus”, ”selonteko”, ”selostus”, ”huomioita”, ”havainnot” ovat turhia
- ei partitiivi- tai elatiivimuotoa, ei esim. ”Asenteita seksuaalisia vähemmistöjä kohtaan”
- nimen ja otsikon perään ei merkitä pistettä
- kysymysmuotoiseen nimeen ja otsikkoon merkitään kysymysmerkki

Otsikoinnin tarkkuus

- vain käsittelyn pääasiat otsikoidaan — liian tiheä otsikointi pirstoo tekstin eheyttä
- kolme otsikkotasoa riittää — pienemmissä tutkielmissa kaksi tutkimustasoa riittää
- otsikon tulee ilmaista keskeinen sisältö käsiteltävästä asiakohdasta.
- otsikoiden hierarkiasuhteet, pää- ja alaotsikot merkitään sisällysluetteloon samalla tavalla kuin ne ovat tekstissä
- alaotsikolla on oltava selvä (alisteinen) suhde pääotsikkoon
- alaotsikoita tulee olla vähintään kaksi pääotsikon alla eli kohta 2.1 edellyttää, että on olemassa kohta 2.2
- alaotsikoissa olevat samantarvoiset asiat ilmaistaan samantyyppisin kielellisin keinoin
- mikään otsikko ei saa olla sama kuin koko työn nimi
- pistettä ei merkitä viimeisen eikä ainoan numeron perään

Otsikointi kappaleessa

Lukujen (siis otsikoiden) edelle jätetään isompi väli kuin otsikoiden jälkeen. Pääotsikot erotetaan edeltävästä tekstistä kolmella rivinsiirroilla (=kaksi tyhjää riviä), ellei kutakin päälukua aloiteta omalta sivultaan. Pääotsikon jälkeinen teksti ja alaotsikko erotetaan pääotsikosta kahdella rivinsiirroilla. Luvun sisäinen alaotsikko erotetaan edeltä ja jäljestä kahdella rivinsiirroilla (=yksi tyhjä rivi). Alaotsikot aloitetaan pääotsikon tekstin kanssa samalta kohdalta (kts. alla oleva esimerkki).

5.4 Sisällysluettelo

- sisällysluettelon otsikot vastaavat tarkasti tekstin otsikoita
- sisällysluetteloon myös lähteiden ja liitteiden alkamissivu

SISÄLLYS [ei sisällysluettelo]

[otsikon jälkeen kaksi rivinvaihtoa]

[päälukujen väliin kaksi rivinvaihtoa = yksi tyhjä rivi]

2	ASIAKAS NÄKYVÄKSI	5
2.1	Sosiaalityö ja asiakas	5
2.2	Järjestelmästä lähtevä tarkastelu.....	7
3	MYYTTINEN ASIAKKUUS.....	9
3.1	Asiakkaan käsitteellistäminen	9
3.2	Asiakkaiden määrittely ongelmanäkökulmasta.....	11

5.5 Johdanto

- johdattaa lukijan sisälle aiheeseen, on kiinnostava ja lukemaan houkutteleva ajankohtaisuus, uusi näkökulma, kyseenalaistaminen, huomiota herättävä tilastotieto
- kirjoitetaan kirjoittamisprosessin lopussa

Johdannossa esitetään:

- tutkimuksen tausta + erityiskysymys, jota pohditaan
- alustavat tiedot käsiteltävästä asiasta
- kirjoittajan perusidea ja mihin hän pyrkii
- lyhyesti ongelman taustaa — laajempaa asiakokonaisuutta, johon ongelma kuuluu, historiallisia yhteyksiä ja tulevaisuuden tarpeita
- osoitetaan jatkuvuus muiden töistä omaan tutkimustehtävään
- keskeisten käsitteiden määrittelyt
- valmistellaan tietä omalle tutkimusongelmalle
- tulkintaherätteitä tuloksista
- pro gradu -työssä johdanto 1,5—2 sivua (seminaarityössä 1-11/2 sivua)
- edetään yleisestä erityiseen
- johdannolla voi olla itsenäinen nimi (ei ainoastaan johdanto)
- johdanto on eräänlainen ”KARTTA” tulevaan työhön!

Johdanto vastaa kysymyksiin:

Mitä on tutkittu? Miksi on tutkittu? Miten on tutkittu?

Miksi ja miten aihe valittiin?

5.6 Käsittelyosa

- moniosainen, looginen jaottelu | sisällysluettelo paljastaa loogisuuden
- kaikkia pääasioita tarkastellaan tasapuolisesti ja yhtä laajasti

Teoreettisuus

- merkitsee tietyn ilmiön empiiristen säännönmukaisuuksien systematisointia sekä ilmiön käsitteellistämistä ja hahmottamista
- teoria = viitekehys, kohdeilmiötä koskeva aiempi tieteellinen keskustelu
- teoria ohjaa uuden tiedon etsinnässä samalla kun se jäsentää ja systematisoi kerättyä aineistoa
- tutkimuselosteesta tulee käydä selvästi ilmi, miten teoreettinen tausta on ohjannut tutkijan empiirisen osan valintoja: ongelmanasettelua, metodien valintaa, tulosten tulkintaa, johtopäätösten tekoa
- pyri löytämään tutkimukseesi perusteltu teoreettinen lähtökohta: parhaimmillaan teoria tai teoreettisia konstruktioita, joiden valossa asiaa voi tarkastella yleisessä ja tiivistetyssä muodossa
- vältä sellaista tuotosta, jossa taustan pohdinnat ovat vain eräänlaisia yleisluonteisia johdatteluja tutkimuksen aihepiiriin
- yksittäisen teorian pätevyysalue on rajallinen mieti millä tasolla ilmiötä tarkastellaan, mitä kyetään selittämään ja mitä kaikkea jää selityskyvyn ulkopuolelle = teoreettisuus teorianmuodostuksessa
- teoreettisessa pohdiskelussa on kiinnitettävä huomiota omaan argumentaatioon ts. eksplikoitujen ongelmien teoreettiseen perusteluun ja vastakritiikkiin
- argumentointi nojaa pääasiassa omaan ajatteluun ja sen kehittämiseen
- käytätkö teoria-sanaa? — tarkista onko kyseessä teoria ja jokin muu kehelmä

Tutkimustehtävät/-kysymykset/-ongelmat

- ensimmäisiä tehtäviä työn laatimisprosessissa on rajata tutkimusalue ja asettaa siitä itselleen kysymyksiä — muuttaa tutkimusteema yksityiskohtaisiksi tutkimusongelmiksi/-kysymyksiksi
- johtoajatuksen mukaisesti voidaan nimittää tutkimuksen pääongelma
- pääongelman analysointi ja täsmentäminen johtaa siihen, että tutkimukseen saadaan myös osaongelmat(=alaongelmat/-kysymykset)
- pääongelma on useimmiten yleisluonteinen kysymys, jossa koko tutkittava kokonaisuus hahmottuu
- alaongelmiin saadut vastaukset tekevät mahdolliseksi vastata myös pääongelmaan
- tutkimusongelmia esitettäessä selvitetään miksi juuri näihin kysymyksiin päädyttiin ja miksi ne on rajattu ja täsmennetty esitetyllä tavalla
- tavallisesti tutkimusongelmat (rajattu määrä) esitetään kysymysmuotoisesti

Käsitteet (tutkijan työkalut)

- määrittele käyttämäsi käsitteet
- käyttäessäsi harvinaista ammattisanaa, varmista että sen merkitys tulee selväksi
- jos käsitteellä on useita merkityksiä, selitä missä merkityksessä käytät sitä
- käsiteanalyysi = tulisi esittää peruskäsitteet ja niiden suhteet valitussa teoriakontekstissa sekä määritellä käsitteiden väliset suhteet
- jokainen teoreettinen käsite on useiden konkreettisten tosiseikkojen nojalla tehty yleistys
- käsitteitä muutetaan, kun voidaan todeta uuden käsitteen paremmuus vanhoihin (käsitteitä ei tulisi noin vain keksiä) kriittisyys käsitteiden käytössä.
- vältä lainaamasta käsitteitä toisista tutkimuksista mekaanisesti, ilman omakohtaista harkintaa kriittisyys
- arkisessa puheessa käytämme esim. sanoja kasvatus, yhteiskunta ja sairaus ongelmattomasti ja ymmärrämme toisiamme eri tieteiden piirissä samat käsitteet ovat yhä ongelmallisia ja pohdinnan kohteina: kasvatus kasvatustieteissä; yhteiskunta yhteiskuntatieteissä; sairaus hoitotieteessä tai sosiologiassa
- arkikieli on epämääräistä, sen käsitteet ovat monimielisiä, epätäsmällisiä ja sisältävät virhemerkityksiä uusien termien käytöllä tai tarkkojen määritelmien avulla tutkija voi vähentää monimerkityksellisyyttä
- teoreettiset käsitteet pyrkivät tavoittamaan asioiden ja ilmiöiden olemuksen ja tunkeutuvat välittömän havainnoinnin taakse

”Määritelkää kukin termi, kun se tulee esille ensimmäisen kerran. Jos ette osaa määritellä, välttäkää sen käyttöä. Jos se on jokin tutkielmanne perustermeistä ettekä osaa sitä määritellä, jättäkää koko juttu sikseen. Olette valinneet väärä tutkielman aiheen.” (Eco 1989, 152.)

- teoreettisten käsitteiden operationaalistaminen: kun teoreettinen käsite pitää saada empiirisen tutkimuksen ja mittauksen kohteeksi, käsite joudutaan operationaalistamaan = selvitetään, miten käsitteellä pyritään kuvaamaan ilmiötä
- jos esität useita määritelmiä samasta käsitteestä, päädy tarkastelussasi johonkin valintaan ja perustele valintasi

Tutkimusmenetelmät

- tutkimusmenetelmien rationaalinen valinta; mitkä aineistonhankinnan menetelmät soveltuvat ongelman ratkaisemiseksi
- Mitä metodeja on käytettävissä?
 - kysely (postikysely, informoitu kysely, henkilökohtaisesti tarkistettu kysely)
 - haastattelu (strukturoidu haastattelu, puolistrukturoidu haastattelu, teemahaastattelu, avoin haastattelu)
 - havainnointi (systemaattinen havainnointi, osallistuva havainnointi)
 - tekstianalyysi
 - asiakirja-analyysi

- diskurssianalyysi ym.
 - menetelmien valintaa määräävät myös eettiset seikat; tietoa ei voi kerätä sellaisia menettelyjä käyttäen, jotka loukkaavat tutkittavien yksityisyyttä tai identiteettiä
 - tutkimuksen teon vaiheet esitellään esitetään kaikki ne seikat, jotka ovat välttämättömiä tutkimuksen kulun ymmärtämiseksi.
 - tutkimusaineisto kuvataan ja eritellään
 - menetelmät on kuvattava ja selitettävä niin huolellisesti, että lukija pysyy arvioimaan menetelmien ja niillä saatujen aineistojen asianmukaisuutta ja edustavuutta sekä tulosten luotettavuutta — ei kuitenkaan epäolennaisia yksityiskohtia

Lisätietoja eri tutkimusstrategioista, -menetelmistä ja metodeista saat esimerkiksi:

- Alasuutari, Pertti 1994: Laadullinen tutkimus. Vastapaino. Tampere.
- Alasuutari, Pertti 1995: Researching Culture: Qualitative Method and Cultural Studies. Sage. London.
- Alasuutari, Pertti 1998: An Invitation to Social Research. Sage. London
- Alkula, Tapani & Pöntinen, Seppo & Ylöstalo, Pekka 1994: Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. WSOY. Helsinki.
- Bryman, Alan 1988: Quantity and Quality in Social Research. Routledge. Worcester.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2001: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Jyväskylä.
- Gubrium, Jaber F. & Silverman, David (toim.) 1989: The Politics to Field Research: Sociology beyond Enlightenment. Sage. London.
- Layder, Derek 1993: New Strategies in Social Research. An Introduction and Guide. Polity Press. Padstow.
- Layder, Derek 1996: Understanding Social Theory. Sage. London.
- Leskinen, Jaakko (toim.) 1995: Laadullisen tutkimuksen risteysasemalla. Kuluttajatutkimuskeskus. Helsinki.
- Silverman, David 1993: Interpreting Qualitative Data. Methods for Analysing Talk, Text and Interaction. Sage. London.
- Silverman, David (toim.) 1997: Qualitative Research: Theory, Method and Practice. Sage. London.
- Simonen, Leila & Elovainio, Marko & Valtonen, Hannu (toim.) 1997: Sosiaalitutkimuksen valossa. Stakes. Helsinki.
- Syrjälä, Leena (toim.) 1994: Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Kirjayhtymä. Helsinki.

Tulokset ja niiden tulkinta

- tulokset eivät sellaisenaan puhu puolestaan, vaan tutkijan on nostettava niistä olennaiset seikat ja tehtävä oikeat johtopäätökset

- tutkimuksen tässä osassa on tarkoitus lisätä tutkimusalueen ymmärtämystä ja osoittaa tutkimuksen yhteys ja suhde alueen teoriaan, käytäntöön ja yleiseen problematiikkaan.

Tulosten tulkitseminen

- ennen kuin tuloksia aletaan esittää, on varmistauduttava, että tutkimusongelmiin on saatu vastaus.
- tulosten tulkinnalla tarkoitetaan sitä, että pohditaan analyysin tuloksia ja tehdään niistä johtopäätöksiä.
- tulosten analysointi ei vielä riitä kertomaan tutkimuksen tuloksia, vaan on pyrittävä laatimaan synteesejä (analyysi = jonkin kokonaisuuden hajottamista osiin, synteesi = analyysin vastakohta ja tarkoittaa yhdistelemistä ja kokoonpanemista).
- synteetit kokoavat yhteen pääiseikat ja antavat vastaukset asetettuihin ongelmiin.
- ”Yhteiskuntatiede ei kehity kuten tilkkutäkki, joka koostuu toisistaan erillään olevista paloista. Palaset eivät yhdisty mekaanisesti, vaan ne tulee yhdistää. Se on synteettisen ajattelun ja tutkimuksen tehtävä.” (C. Wright Mills 1990, 68.)
- johtopäätökset perustuvat laadittuihin synteeseihin

Saatujen tulosten suhde tutkimuskenttään

- tulosten tulkinnan alussa viitataan ensin tutkimuksen päätarkoitukseen
- todetaan kokoavasti päätulokset ja mahdollinen uusi, teoreettinen anti
- tutkimustulokset suhteutetaan tutkimuksen taustakirjallisuuteen ja tutkimustehtävään — olivatko saadut tulokset yhdenmukaisia aiempien tutkimustulosten kanssa
- käytettyjen menetelmien rajoitusten ja heikkouksien pohtiminen, mitä olisi mahdollisesti ollut parempi tehdä toisella tavalla, mitä rajoituksia tutkimusmenetelmään liittyi, miten menetelmiä pitäisi jatkotutkimuksissa kehittää
- arvioidaan tulosten merkitystä, miten tutkimus lisäsi tietoa kyseisellä alueella, miten onnistuneesti ongelma ratkaistiin, miten tuloksia voidaan hyödyntää teoriassa tai käytännössä (suositukset, soveltamisesimerkit)
- pohditaan, millä edellytyksillä tuloksia voidaan yleistää.
- pohditaan, millaisia jatkotutkimushaasteita tutkimus tuottaa.

Tuloksista kirjoitettaessa

- kun vedät tuloksista johtopäätöksiä, varo päällekkäisyyttä ilmaise asia toisin
- pyri objektiiviseen, viileään toteavuuteen, vältä tunnepitoista kieltä tulosten tulkinnassa
- tutkija ei ”ylläty”, tai sano tulosten olevan ”mielenkiintoisia”, vaan osoittaa keskeisten tulosten tärkeyden tai yllättävyyden muulla avoin kuin valmiita sanoja tarjoamalla

- vertaa tulosten tarkastelujaksoa johdannon kysymyksenasetteluun — tarkista yhteneväisyys
- älä tärkeile omilla tuloksillasi, mutta älä myöskään aliarvioi niitä!
- älä moiti muita tutkijoita, jos tulokset ovat ristiriitaisia, vaan pohdi mistä erot mahdollisesti johtuvat
- varmuusastetta lievennetään tarvittaessa
 - saattaa olla, voi olla, on mahdollista, näyttää, yleensä, useimmiten

Perustelut, argumentoinnit

- omaa kantaa puolustavat väitteet ja näkökohdat ja niiden kritiikki
- pohdinnan kautta tärkeimpien perustelujen varassa päädyttävä kannanottoon
- loppukappaleen tulee osoittaa, että tehtävä on loppuun suoritettu, langat on punottu yhteen.

Löytyykö johtojatetus luvuista helposti?
 Tukevatko pääkohdat johtojatituksen kehittelyä?
 Onko esittämisjärjestys looginen?
 Onko kaikkia pääasioita käsitelty tasapuolisesti?
 Mikä on työn keskeinen idea? Mitkä seikat tukevat tätä ideaa?
 Onko tekstissä jatkuva punainen lanka? Onko teksti johdonmukaista ja loogisesti etenevää? Onko jokainen kappale tarpeellinen?

 Onko jokainen virke merkitykseltään selvä?
 Onko sanajärjestys yksiselitteinen ja tehokas?

5.7 Päätäntä/ pohdinta

- pohdinnassa ei esitetä mitään uutta asiaa
- voi olla tiivistelmä tutkimuksen pääkohdista
- pohditaan ja arvioidaan saatuja tuloksia, tärkeää!!!
- pro gradua edeltävissä töissä 1—2 sivua
- luvulla voi olla oma otsikko (suositeltavaa)

6 TYYLI JA KIELIASU

- kirjoittaminen on vuoropuhelua lukijan kanssa asetu lukijan asemaan, viritä lukijan kiinnostus ja pidä sitä yllä

Pyri

- hyvään yleiskieleen ja hyvään asiatyyliin

- selvyyteen: ilmaisun yksinkertaisuuteen, virkerakenteen luovuuteen ja sananvalinnan tarkkuuteen
- havainnollisuuteen: käytä esimerkkejä, rinnastuskohteita, vastakohtia, herätä sanavalinnoilla uteliaisuutta
- tiiviyyteen: ilmaisun kiinteeyteen, huolelliseen sananvalintaan, karsi turhat sanat ja ylimääräinen tietoa
- ymmärrettävyyteen, kieliasun virheettömyyteen, luettavuuteen, helppolukuisuuteen
- jäsentelyn johdonmukaisuuteen
- tekstin yhtenevyys asiasisällöltään, kieliasultaan ja rakenteeltaan
- aineksen huolelliseen jäsentelyyn — etenevyys, eheys

Tarkista

- onko kappalejako harkittu, palveleeko jokainen tekstin osa kokonaisuutta?
- onko otsikointi havainnollista ja mielekkäästi etenevää?
- ovatko virkkeet sidoksissa toisiinsa?
- ovatko aikamuodot yhteneviä?

- tieteellinen tyyli vetoaa älyyn, erittelyyn ja erikoistietoon. Se esittelee, analysoi ja perustelee tarkasteltavaa ilmiötä eri puolilta.
- etäänny kirjoituksen loppuvaiheessa tekstistäsi, jotta voit tauon jälkeen tarkastella sitä kriittisesti

- hyvin rakennettu asiatyylinen virke on selvä ja helppotajuinen, sana- ja lausejärjestykseltään harkittu, yksiselitteinen, sanavalinnaltaan kiinnostava ja luonteva

- käytä lyhyitä ilmaisuja
 - antaa lupa luvata; aiheuttaa häiriötä häiritä;*
 - nousta esiin ilmetä*

- pyri täsmälliseen kieleen:
 - Aikuiskasvatus tulisi saada yhtenäisemmäksi koko maata ajatellen.*
 - Aikuiskasvatus tulisi yhtenäistää koko maassa.*

- vältä ammattislangia ja arkisia ilmauksia sekä runsaita vierassanoja ja sitaatteja
- poista turhat sanat:
 - *osallistumisaste osallistuminen; kypsytysprosessi kypsyminen; kokeilutoiminta kokeilu*

- lukua ei saa lopettaa luetteloon, kuvioon tai sitaattiin — pari, kolme virkettä tarvitaan tällaisen aineksen jälkeen sitomaan lukua kiinteäksi
- käytä lyhenteitä säästeliäästi, vain vakiintuneita, yleisesti tiedossa olevia
- jos lyhenteitä tai erikoisilmauksia joudutaan käyttämään, esitellään ne ensimmäistä kertaa yhdessä lyhentämättömän ilmauksen kanssa

Aikamuodot

Preesens

- termien selityksissä, yleisluontoisissa väittämissä ja määritelmässä, joilla on jatkuva ja yleinen pätevyys
- teorian esittelyssä, taulukoihin ja kuvioihin viittauksissa, tutkimustulosten ja päätelmien esittämisessä
- jos preesensia käytetään jonkun toisen ajatuksista kirjoitettaessa, luodaan vaikutelma, että kirjoittaja hyväksyy lähteensä ajatuksen

Imperfekti

- kun viitataan aikaisemmin julkaistuihin tutkimuksiin, oman tutkimuksen kulkuun (miten tehtiin), omiin ja muiden erityistuloksiin
- spesifisissä, tietyissä, yksittäisissä asioissa
- kirjoittaja toteaa aiemman tutkijan ajatuksen, mutta ei ota kantaa sen paikansa pitävyyteen

Perfekti

- painottaa lähteen merkitystä kirjoittajalle

Pluskvamperfekti

- sisältää vivahteen referoidusta tiedosta, siitä että tieto on saatu muilta

Tutustu kielioppaisiin kielitekniikan hiomiseksi:

Ikola, O. (toim.) 1991: Nykysuomen käsikirja.

Itkonen, T. 1991: Kieliopas.

Iisa, K. & Oittinen, H. & Piehl, A. 1999: Kielenhuollon käsikirja.

Suomen kielen perussanakirja I—III.

6.1 Taulukot ja kuvat

Taulukoiden ja kuvioiden otsikoiden tulee olla niin informatiivisia, että pelkäänsään taulukoita lukemalla saa käsityksen niiden sisällöstä.

Taulukot

- sana taulukko lihavoidaan otsikossa.
- ennen taulukon nimeä jätetään yksi tyhjä rivi.
- taulukon jälkeen jätetään yksi tyhjä rivi ennen tekstiä.
- taulukot numeroidaan arabialaisin numeroin omana numerosarjanaan.
- jos taulukkoa joudutaan jatkamaan seuraavalle sivulle, kirjoitetaan sivun oikeaan alareunaan sulkeisiin: (jatkuu). Seuraavalle sivulle kirjoitetaan vasemmalle ylös taulukon numero ja sulkeisiin sama sana kuin edelliselle sivulle esim. Taulukko 2 (jatkuu)
- muista merkitä mahdollinen lähde ja muista viitata siihen itse tekstissä.

Kuviot

- kaikki muut tutkimusraportissa käytetyt havainnollistamiskeinot paitsi taulukot, myös kartat, piirrookset ja valokuvat, ovat kuvioita.
- kuvioiden pitää olla yksiselitteisiä, niitä ei saa kuormittaa liialla informaatiolla.
- rinnakkaiskuvioiden tulee olla saman kokoisia.

- kuviot numeroidaan omalla numerosarjanaan.
- tekstissä kuvioon viitataan aina numerolla ei: kuvio yllä tai alla.
- kuviolla on aina nimi, sana kuvio lihavoidaan, *otsikko tulee kuvion alapuolelle*.
- mahdollinen lähde mainitaan.

Onko kuvio tarpeellinen? Mikä sen idea on?

6.2 Viitteet

- yleensä lainataan tiivistävästi referoiden: kirjoittaja tiivistää lähteestä ydinasian ja ilmaisee sen *omin sanoin*.
- jos jokin tutkimustulos esitetään lähteessä ehdollisena tai epävarmana, siitä ei saa kirjoittajan käytössä tulla varmaa.
- parafaasi: omin sanoin ilman tiivistämistä

Milloin **suora lainaus** on paikallaan?

- jos lähdemateriaali on niin merkittävää tai niin kiistanalaista, että on syytä säilyttää se muuttamattomana
- jos lähde on niin arvovaltainen, että haluat olla varma tiedon säilymisestä muuttumattomana
- jos lähteen sanamuoto on säilytettävä ehdottoman muuttumattomana
- käytä suoria lainauksia säästeliäästi ja vain silloin, kun niiden käyttö on ehdottoman tarkoituksenmukaista — kun haluat kommentoida, kiistää tai eritellä toisen ajatuksia.

Suoriin lainauksiin

- aina sivunumero
- tasoita lainaus, varo irrallisuutta
- suora lainaus merkitään *aina lainausmerkkien sisään*. Suoran lainauksen sisällä oleva lainaus pannaan puolilainausmerkkien väliin
- sana sanalta samanlainen, välimerkkejä myöten
- poisjätöt merkitään kahdella ajatusviivalla (— —).
- virkkeen sisään sijoitettavan suoran lainauksen alussa ei tarvitse osoittaa poisjättöä
- merkitse omat lisäykset tai kommentit hakasulkeiden sisään [— —] esim. ”Oliko Suomen ylimmällä johdolla silloin [v. 1940—41] mahdollisuuksia tietää — —”.
- hakasulkeiden sisään merkitään myös lainauksessa oleva selvä virhe virheen jälkeisellä merkinnällä [!] tai merkinnällä [sic]
- käytetyt lähteet ilmaistaan sekä itse tekstissä että lähdeluettelossa
- tekstissä olevan viitteen tulee antaa lähteestä niin tarkat tiedot, että se voidaan tunnistaa ja paikallistaa lähdeluettelosta
- lähdeviitteiden ja lähdeluettelon välillä tulee olla tiukka vastaavuus!
- tarkista että tekniikka vastaa julkaisusarjan tai laitoksen käytäntöjä

Plagioinnin välttäminen:

- plagioinnilla tarkoitetaan tieteellistä (tai taiteellista) varkautta: toisen tekijän ideoiden, tutkimustulosten tai sanamuodon esittämistä ikään kuin omana
- plagiointi ilmenee usein puutteellisena tai epämääräisenä viittaamisena
- erityisenä ongelmana on vielä julkaisemattomien havaintojen tulosten luvaton lainaaminen
- eli käytä aina viitettä, mikäli lainaat toisen tekstiä!

Miten viitataan?

Aikaisemmissa tutkimuksissa (Rautala 1992; Helminen 1994; Luukkanen 1996) on havaittu, että — —

Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että — — (ks. esim. Kinnunen 1991; Hautala 1995).

- henkilöviittauksiin liitetään usein tiedon varmuusasteen ilmaiseminen
- tieto esitetään varmana, jos tutkijoihin viitataan suoraan
Hautalan (1995, 17) mukaan/mielestä
- kun tieto on esitetty epävarmana jo lähteessä
Hautala (1995) on arvellut/olettanut syyksi sitä, että
- jos tekijöitä on kaksi, molemmat kirjoittajat mainitaan aina. Jos nimet ovat juoksevassa tekstissä, ne yhdistetään sanalla ja. Sulkeiden sisällä olevat nimet yhdistetään &-merkillä.
- kun tekijöitä on useampi kuin kaksi
Paulsonin ym. (1991, 61—63) mukaan — —
Sulkeissa: *(Paulson ym. 1991, 61—63)*

Huom: esimerkiksi Hirsjärvi ym. (2001) suosittelevat, että kun teos mainitaan ensimmäistä kertaa, niin kaikki tekijät (kirjoittajat) mainitaan ja erotellaan ja sanalla tekstissä.

- jos viite koskee vain yhtä virkettä, piste tulee sulkeiden perään
Auktoriteettijattelu ei kuitenkaan vastaa sosiaalityön oppeja työntekijän ja asiakkaan tasavertaisesta suhteesta (Hepworth & Larsen 1990).
- kun viitataan useampaan edeltävään virkkeeseen, piste tulee sulkeiden sisään
Toisaalta ei ole olemassa myöskään ehdotonta kategorista työnjaon perustetta ammatillisen ja ei-ammattillisen kesken. Vain jatkuvan reflektiivisyyden kautta voidaan ratkaista, missä ammatillinen ja institutionaalinen sosiaalityö on kvalifikaationsa ja etäisyytensä vuoksi sopivin ongelmanratkaisun muoto ja missä jokin muu auttamismuoto on tarkoituksenmukaisempi. (Olk 1989, 209.)

- kun viitataan koko julkaisuun, ei vain tietyille sivuille
Kaufman ja Harrison (1986) havaitsevat
- jos yhtä lähdettä referoidaan pitkälti, esimerkiksi parin kappaleen verran, kirjoittajaan viitataan selostettavan jakson alussa. Jos on tarvetta viitata referoitavan tekstin tietyille sivuille, voidaan käyttää lyhennettä s. (= sivulla, sivuilla) tai mt. (= mainittu teos, sivu[t]).
- kun viitataan saman tekijän useaan julkaisuun
Lahjakkuutta on meillä tutkinut varsinkin Uusikylä (1987; 1989; 1991; 1994) — —
Hämäläisen (1983a; 1983b) tutkimuksista on käynyt ilmi — —
- julkaisut sijoitetaan aikajärjestykseen. Jos samalta tekijältä on samalta vuodelta useita julkaisuja, ne sijoitetaan nimensä mukaisesti aakkosjärjestykseen ja vuosiluvut varustetaan pienaakkosilla a, b jne.
- jos lähteiden tärkeysjärjestys on paikallaan, niin ensi mainitaan päälähde, jonka jälkeen muut mainitsemisen arvoiset, mutta ei niin tärkeät, lähteet puolipisteen jälkeisellä merkinnällä ks. myös tai ks. lisäksi
— — *päätyy keskustelemaan tieteellisen kirjoittamisen uusista kirjallisista muodoista (Woolgar 1988, 94; ks. myös Mulkay 1985).*
- viite toissijaisessa lähteessä alkuperäiseen lähteeseen
Kuusinen (1988) on todennut aikuisopetuksen kehittämisen välttämättömäksi (Naukkari 1982, 71).
Yritä käyttää aina ensisijaista lähdettä.
- viite lähteeseen, jolla ei ole henkilötekijää
Positiiviseen vuorovaikutukseen liittyy myös ensikontaktin tärkeys (På väg från socialbyrån — — 1990, 38—39).
julkaisun nimi + vuosiluku tai julkaisun nimen kolme ensimmäistä sana samanasuisena lähdeluetteloon
- viite lakiin
Lastensuojelulain tavoitteena -- (Lastensuojelulaki 1983)
- kun viitataan kirjeitse tai puhelimitse saatuihin tietoihin, luentomuistiinpanoihin, sähköpostiviesteihin tai keskusteluihin
O. Puusaaren (henkilökohtainen tiedonanto 20.3.1994) mukaan — —
Sulkeissa: *(O. Puusaari, henkilökohtainen tiedonanto 20.3.1994)*
- mahdollisimman tarkka päivämäärä
- lähdeviitteiden edelle voidaan harkinnan mukaan sijoittaa sellaisia lisäaineita kuten *esim., mm., varsinkin, etenkin, erityisesti, ks. (tarkemmin), vrt. (kuitenkin).*
- ks. ohjaa hakemaan osoitetusta paikasta lisää samansuuntaista tietoa vrt. sanotusta jossain määrin poikkeavaa tietoa

- itsenäisen viitelausekkeen alussa lyhenteet kirjoitetaan isolla alkukirjaimella.

6.4 Lähdeluettelo

(otsikoksi tekstiin Lähteet)

- merkitään vain ne teokset, joihin tekstissä on viitattu
- kaikki teokset, joihin viitataan merkitään lähdeluetteloon
- aakkosjärjestys
- saman kirjoittajan julkaisut julkaisuajankohdan mukaisesti vanhimmasta nuorimpaan
- lähteen ensimmäinen rivi aloitetaan vasemmasta marginaalista ja seuraavat samaan lähteeseen kuuluvat rivit sisennetään
- jos vuotta ei voi selvittää, merkitään n.d. (= no date)
- aikakauslehdistä, tiedotuslehdistä ja sanomalehdistä merkitään tarkka päivämäärä kyseisen luetteloviitteen loppuun
- painossa olevista lähteistä ei merkitä vuotta vaan (*painossa*)
- uudelleen julkaistuista töistä merkitään sekä ensipainoksen että uusintapainoksen vuosi
- *perussääntö: tekijä/tekijät (erotellaan &-merkillä), vuosiluku (tulee teoksen painon mukaan, perään kaksoispiste), teoksen nimi, kustantaja, painopaikka*
- ellei tekijää ole, laitetaan artikkelin/julkaisun nimen mukaan aakkosjärjestykseen
- jos käytät runsaasti muita lähteitä (lehtiä, kaunokirjallisuutta, keskusteluja, internettiä jne. -> tee lähdeluettelon perään otsikko *Muut lähteet:* ja sijoita edellä mainitut lähteet sinne aakkosjärjestyksessä
- lihavoit tekijä/tekijät ja vuosiluku -> lukeminen helpompaa

Esimerkkejä:

Aaltonen, Kari 1992: Korkeakouluopiskelijoiden työssäkäynti ammatillisena strategiana. Helsingin yliopisto. Sosiaalipolitiikan laitos. Licensiaatintyö.

Lastensuojelulaki 5.8.1983/683.

Leino, Aimo & Juva, Simo 1985: Koulutuksen talous. Tammi. Helsinki.

Masterson, Julia 1995: Future Directions in Computer Use. Language, Speech, and Hearing Services in Schools 26, 260—262. (*kyseessä on artikkeli, jolloin ne sivut, jossa artikkeli on laitetaan loppuun*)

Microsoft Windows 1990: User's Guide for the Windows Graphical Environment. Redmond, WA. Microsoft Corporation.

Mäki, Mauri 2000: Laadun ilmapiiritekiäjät korkeakoulussa. Tampereen yliopisto. Acta universitatis Tamperensis 743.

Patton, Michael 1990: Qualitative Evaluation and Research Methods. Sage. London.

Rönberg, Leif 1998: Hyvinvointi ja kolmas sektori. Teoksessa Kinnunen, Petri & Laitinen, Raimo (toim.): Näkymätön kolmas sektori. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Helsinki, 25-49.

- Rostila, Ilmari 1988:** Subjektina sosiaalitoimistossa? Asiakassuhteen analysointia toimeentulotuki-, päv- ja lastensuojeluasiakkaiden kokemusten avulla. Julkaisuja 7. Sosiaalihalitus. Helsinki.
- Shaw, Clifford R. 1966:** The Jack-Roller. A Delinquent Boy's own Story. The University of Chicago Press. Chicago, London. (Alkuperäisteos 1930.)
- Vilkko Anni 2000:** Riittävästi koti. Janus 8 (3), 213-229.

- *Internet-lähteiden merkitsemisessä ei ole yhtä oikeaa tapaa, opettele yksi tapa ja käytä sitä loogisesti*
- *perussääntö: tekijä/tekijät, vuosiluku, artikkelin tai vastaavan nimi, hakupolku, päivämäärä, jolloin teksti on tuotu verkkoon tai päivämäärä, jolloin kävit lukemassa sen. (Luettu 12.12.2002)*

- Denning, P. 1996:** Business Designs of the New University. [Http://ene.grnu.edu/pjd/education.html](http://ene.grnu.edu/pjd/education.html). 5.6.1997.
- Euroopan sosiaalirahasto Suomessa.** ESR Euroopan sosiaalirahasto 2002. <http://cat.teho.net/software/esr/e-site/esr2000-2006>. 29.10.2002.
- Vanamo, P. 1996:** Virtual Embassy of Finland: News in Finnish. <http://www.mofile.fi/fennia/um/1664.htm>. Altavista European 26.11.1996.

6.5 Liitteet

Liitteeksi

- aines, jonka ei ymmärtämisen vuoksi tarvitse olla tekstissä, mutta johon tekstissä viitataan
- aines, joka tekstissä häiritsisi lukijan keskittymistä asian kehittelyyn
- lähdeluettelon jälkeen
- liitteet otsikoidaan (esim. Liite 1. Otsikko)
- mahdollinen lähde merkitään
- sisällysluettelossa otsikkona Liitteet tai Liite
- lähdeluettelon ja erittelemättömien liitteiden alkamissivu merkitään sisällysluetteloon
- jos liitteet eritellään otsikkojen mukaan sisällysluetteloon, otsikoksi tulee sama aines kuin liitteissä (esim. Liite 1. Otsikko) ja kunkin liitteen alkamissivu tulee sisällysluetteloon
- liitteet numeroidaan juoksevasti (esim. Liite 1) siinä järjestyksessä kuin niihin tekstissä viitataan
- tekstissä viitataan liitteen numeroon ei sivunumeroon
- viittaus liitteeseen on tekstissä siinä kohdassa, jossa ensimmäisen kerran käsitellään liitteenä olevaa aineistoa

à Käytä tarvittaessa kirjoittamisen oppaita, esim. Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004: Tutki ja kirjoita. Tammi. Helsinki.